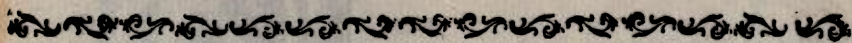

CERTAMEN
LITERARIUM,
IN QUO JUS NATURALE,
ET GENTIUM PROPONITUR,
PRÆCIPUÆQUE JURIS ROMANI,
CANONICI, ET POLITICI
QUÆSTIONES DEFENDUNTUR,

NOSTRIQUE HISPANI
Juris Elementa publicæ disputationi
subjicimus in hoc celeberrimo
Salmantino Gymnasio.

EI DIEM DICIT IX. APRILIS ANNI MDCCLXIX.
manè, & vesperè consuetis horis D. GEORGIUS
ESCOVEDO, ET ALARCON, Majoris Conchenfis
Collegii violacea Toga præcinctus.

SUPERIORUM PERMISSU.
Salmanticæ, apud NICOLAUM JOSEPHUM
Villargordo & Alcaráz.

CERTAMEN
LITTERARIUM.

IN QUO IUS NATURALE

ET GENTIUM PROPONITUR.

PRÆCIPUEQUE JURIS ROMANI,

CANONICI, ET POLITICI

QUESTIONES DEFENDUNTUR.

NOTRIQUE HISPANI

Juris Elementa publice disputationi

subjicimus in hoc celeberrimo

Salmantino Gymnasio.

EL DIEM DICT IX APRILIS ANNI MDCCXIX.
mané, & vespere conclusis horis D. GEORGIUS
ESCOVEDO, ET ALARCON, Majores Conceditis
Collegii vicesces Toga præcinctus.

~~~~~

SUPERIORUM PERMISSU.

Salmanticæ, apud NICOLAU M JOSEPHUM

Villagordo & Alcaraz.

EXCELLENTISSIMO DOMINO
D. PETRO PAULO
ABARCA DE BOLEA,

XIMENEZ DE URREA, &c. COMITI DE ARANDA,
& Castellorido, Marchioni de Torres, Villanant, &
Rupit; Vice-Comiti de Rueda, Viota, y Yoch; Ba-
roni Baroniarum de Gavin, Siétamo, Clamosa, Eripól,
Trasmóz, la Mata de Castilviejo, Antillón, la Almól-
da, Cortes, Jorva, San Genis, Rabovillet Orcau, & Santa
Coloma de Farnés; hæreditariæ possessionis jure prædito,
atque honore de Alcatén, Vallis de Rodellar, Castel-
lorum, & Oppidorum de Maella, Mesones, Tiurana,
& Villaplana, Taradell, & Viladrau, &c. usque Ab Ata-
vis, & ultrà Aragoniæ Magnati, inter Hispaniæ Proce-
res primo honore fulgenti, Insignis Ordinis Velleris Au-
rei Equiri, Regii etiam Cubiculi Statoris munus obeun-
ti, Regionum Exercituum, & Novæ Castellæ Primario
Duci, Supremi Senatus Præsidi, aliisque titulis venerando.

EXCME. DOMINE:

BSEQUIL exilitas, cujus Ex-
cel-

cellentię vestrę offerendi honor hodię mihi contingit, me confusione replet; nisi animadverterem, illud tributum debitum esse sinceri affectus in te mei, animique grati favoribus acceptis. Has studiorum meorum primitias parvi ducendas esse profiteor; at me universa hominum natio meritò coargueret, si Juris elementa Naturalis, Gentium, Civilis, Canonici, Politici, nostręque Hispaniæ peculiaris defensus, aliud quàm tui, cui omnia illa ita naturalia sunt, ambirem patrocinium. Te universi homines demirantur, EXCELLENTIS-SIME DOMINE, quòd cùm omnibus ita attendas, & invigiles, ut cunctis satisfacias, singula tamen singulis pro meritis impertiris. Te omnes tanquam oraculum de re militari consulunt: tota quę clamat Europa, quàm benè uniuscujusque nationis utilitates noveris; cùm tuę commodis non minùs in bello, quàm apud Principes externos prospicias. Te herò prędicant priscis Romanis nihilo inferiorem,

à quibus veluti hæreditario jure cum fortitudine prudentiam, ceterasquè virtutes magni animi proprias, videris accepisse. Zelo illi applaudunt tuo, quo cum Regiæ Majestatis jura nulla sacrorum offensione tueris, atque amico fœdere jungis Imperium, & Sacerdotium. Hispania deniquè foelix tuam rei politicæ peritiam summam agnoscit, cùm tui regiminis ergò literas, & sapientiam provectas videt: Teque lætabunda conspicit honoribus affectum, atquè lauro præcinctum, Senatoribus prudentissimis, atquè omni veneratione dignis medium, veluti caput, & juris patrii murum inexpugnabilem, interesse. Justitiæ itaquè, æquitatisquè legibus viderer contraire, si opellam hanc, quæ Excellentix tuæ tot titulis debita est, non offerrem. Eam ergò suscipere dignator, EXCELLENTISSIME DOMINE, mihiquè errata condonare, quandò loquendi finem hic facere me oportet, ut quod calamus non attingit, taciturnitas

ad-

admiratione, & veneratione orta procla-
met. Jam verò omnia tibi vitæ commo-
da exopto, Hispaniæquè regno, quò
ipsi omni foelicitate cumules, ut re-
fruatursospite quàm diutissimè. Vale.

Exc^{me} Domine

Georgius Escovedo,
& Alarcon.

EX JURE NATURALI.

PRIMUM THEOREMA.

URIS vocabulum multiplici acceptioni subest; propriè tamen, ut in præsentì sumitur, significat jussum. Pro diversa verò hujus jussi significatione, ita dividitur, ut aliud sit Naturale, aliud Gentium, Civile aliud, alterum Politicum, alterum Canonicum, alterum denique pro Hispaniæ regnis Hispano-practicum: de quibus omnibus nobis est sigillatim agendum. Ab illo ergo exordium ducendum nobis est, quod cum ipsa natura rationali ætate conjunctum, eundem etiam cognoscit authorem. Vastissimam ejus materiam sequentibus positionibus complecti, atque defensandam suscipere decrevi.

II.

Jus itaque Naturale vim legis habens, cujus conditor, supremus est legislator Deus, sic definitur : *Imperium seu jussum Divinae voluntatis necessario præcipientis rectæ rationi convenientia, & prohibentis contraria, manifestum lumine rationis nobis ingenerato.*

III.

Ut nos sine dilatione obliget illam promulgationem requirit, qua homini sufficienter constet de Divinae voluntatis imperio, de quo reapse certus moraliter reddatur per lumen internum sibi immissum, à Deo.

III.

Jus istud sumptum prout inest homini inclinato ad bonum secundum naturam rationalem, (quo sensu hîc accipitur) aut limitibus caret, & dicitur absolutum; aut certo fine continetur, & claritatis gratiâ vocatur hypotheticum.

V.

Illud semper, & immediate obligat independentè ab omni prævio statu, conditione, aliove facto nostro; hoc oritur ex sola hypothese certi status hominis, aut ex consensu, voto, &c.

VI.

VI.

Omnes homines obligantur hoc jure , cuius proprietates sex numerantur , scilicet unitas , uniformitas , universalitas , evidentia , excellentia , & immutabilitas quoad substantiam.

VII.

Post tradita juris naturalis constitutiva , de ejus principio indicativo , quod nos monet de actibus à lege naturali præceptis aut prohibitis differamus. Multa , ut rem explicant Grotius , & Puffendorfius afferunt , quibus omisissis asserimus , principium ultimum , adæquatum , & fundamentale indicativum obligationis naturalis est ipse Deus infinitè perfectus , qua Author , & Gubernator naturæ humanæ.

VIII.

Immediatum principium , non autem tale , quod per se solum sufficiat , non incongruè dici possunt & vitæ humanæ socialitas , & recta constitutio , atque Reipublicæ foelicitas.

IX.

Effectus hujus legis naturalis est obligatio in conscientia , summaque obligationis naturalis genericè sumptæ consistit in his principiis universalibus : *declina à malo , & fac bonum ; quod tibi non vis alteri ne feceris* ; strictiori sensu acceptæ consistit in tribus officiis , erga Deum , se

ipsum, & proximum seu rempublicam, de quibus postea.

X.

Hæc autem ipsa lex, quæ homines adeò ligat, transgressoribus poenam in sua specie nullam deffinit, sed taxationem ejus, & executionem Magistratibus temporalibus relinquit decernendam.

XI.

Plurima hic de obligatione naturali, ejusque effectibus discutienda offeruntur, quæ ramen consultò filemus, cum latè de iis in Institutionibus Justinianeis agatur, sicut de actibus dolo, vel metu extortis; quid autem ad istam legem conferat status naturæ humanæ ambigitur. Status hominis *est certa conditio, seu ratio per se stabilis vivendi.*

XII.

Ita genericè spectatus duplex consideratur; primigenius, & adventitius; ille est, quem homo habet ab ipsa, & sola natura, cujus imaginem præbent Protoparentes nostri Adamus, & Eva, & vi hujus status omnes homines sibi sunt æquales.

XIII.

Status adventius est conditio hominis in certis circumstantiis per factum suum, vel alienum

num constituti; ejus exemplum affert status societatis humanæ generalis, duplexque est; simplex, qui non habet sub se alios minores, aut diversos status, ut societas conjugalís, societas familiæ, &c. & compositus, qui alios sub se continet, diciturque societas composita, uti est Respublica, Civitas.

XIV.

Effectus status adventitii, quicumque is sit, est, quod primigeniam obligationem naturalem nunquam tollat, quod aliquid extrinsecè addat, vel detrahat obligationi naturali, & demum, quod æqualitas illa hominum, quæ fuit in primigenio amittat suum æquilibrium, unusque alteri subordinetur.

XV. Nec tam vagè solum vim suam explicat naturalis obligatio, sed specifica alia vincula, peculiaria que officia nobis injungit, quibus Deo, nobis ipsis, & proximo, seu societati, Reipublicæ, Magistratibus, & Civitati, in qua degimus, obstringamur.

XVI.

Istis omnibus legibus subesse debet rationalis creatura, ut dignum se societatis, ac Reipublicæ membrum exhibeat. Ejus itaque officium, quod triplici contineri respectu ex an-

terioribus liquet, hic non aliud sonat, quam *actio, vel ejus omissio naturæ præceptis conformanda.*

XVII.

Illud si ad Deum retuleris, theoreticum, vel practicum evadet, hisque poterit explicari verbis: *actio, vel ejus omissio ex debito conformanda legi naturali præcipienti religionem erga Deum, in quantum naturalis ratio eam consequi potest.*

XVIII.

Dictat lex naturæ cultum Increato Enti præstandum, dictat & multa alia, quorum relatione etiam sibimet hominem alligat. Ea generatim sunt *actiones, vel earum omisiones, quas ex præscripto juris naturalis homo sibi ipsi debet.*

XIX.

Quæ proximo sunt persolvenda, hisce generaliter exprimuntur vocibus: *scilicet actiones, vel earum omisiones, quas jure naturali debet exhibere alteri homini, tam unicuique in individuo, quam in communi, scilicet Magistratibus, Civitati, Reipublicæ.*

XX.

Adeo autem ad hæc tenemur officia, ut eorum non pauca possit is, cui debentur, nobis exigere, quæ uno nomine perfecta appellamus, ex adverso alia imperfecta, quorum solutione etsi onoremur, tamen jus petendi alii non competit.

XXI.

8
XXI.
Pro primo illo officio quæritur, an lex naturalis præcipiat veram religionem, & cultum Dei? Dissentiunt Protestantes Naturalistæ, ad versus quos utrumque quin, & cultum tam internum, quam externum juberi demonstrabimus.

XXII.
Officia hominis erga se ipsum, alia animum, alia corpus concernunt; utraque autem exigunt honestatem vitæ, convenientem statui culturam, rectumque facultatum usum; causa autem, à quâ tota hujus obligationis vis pendet, est Deus ipse noster Creator, & Dominus, ita etiam exigente rectâ generis humani constitutione.

XXIII.
Homo itaque se ipsum diligere tenetur, ne autem cæco ductu se omnibus præferens inordinatè se gerat, naturæ Authorem præ omnibus diliget, cujus infinita perfectio digna est, quæ cætera antecellat.

XXIII.
Eodem gradu procedens animam affectu prosequetur, quoad decentem ingenii culturam, & maximè quoad ultimum ejus finem; post eam denique corpus curabit, exteriorem
ejus

eius culturam , statui convenientem amictum , divitias , & nervum rei œconomice , ac honestam commoditatem satagens.

XXIV.

Debet etiam homo intellectum excolere quoad Deum , ut de ipso rectè sentiat ; quoad se ipsum , ut agnoscat se esse ens ab alio creatum , ejusque finem ultimum , & adæquatum non esse felicitàtem hujus vitæ termino clausam , & ex decentia inquirere culturam ingenii , circa literaturam , studia , &c.

XXV.

Nec hæc sufficiunt , nisi & proximo satisfaciatur , ut adimpleat illud *quod tibi non vis , alteri ne feceris* , & sciat fidem datam servandam , bonum Reipublicæ privato præferendum , ita in socialitate vivendum , ut unicuique secundum ejus conditionem amorem , & honorem exhibeat.

XXVI.

Insuper tenetur quoad exteriorem culturam , vitam conservare , sanitatem , & corporis integritatem procurare. Unde alimenta , edes , vitæ commoditatem , & rerum copiam necessariam tenetur inquirere ; à contrario debet avertere ingluviem , ebrietatem , sui occisionem , otium , effusam prodigalitatem , & id genus alia.

XXVII.

XXVII.

Definivimus officia erga proximum, diximusque alia esse perfecta, alia imperfecta, nunc addendum alia esse absoluta, quæ scilicet debentur secundum obligationem omnibus, & singulis communem, nullo supposito facto ex quo oriantur, alia hypothetica, quæ ex hypothesi alicujus facti nostri vel alieni debentur, & hæc varia sunt præ varietate status adventitii.

XXVIII.

Cum itaque proximum teneamur etiam internè diligere, non leve suboritur dubium, quæ nempe inimicis officia sint persolvenda? Variè opinantur Heineccius, & alii; eorum sententias distinctione conciliamus: publicis hostibus pro talibus à legitimo Principe declaratis, nulla debentur, imò jure naturæ prohibentur omnia officia, quæ si iis impenderentur, foveretur malum publicum, & majores vires ii absumerent.

XXIX.

Undè rectissimè ipsis denegantur arma, annonæ, equi, pecuniæ, aliarumque rerum copia, quæ omnia si præstentur Cives collusionis cum hoste publico, rebellionis, aut seditionis rei constituentur.

XXX.

Tamen iisdem non sunt neganda ea officia, quorum exhibitio bono publico minimè obest, ita servanda est fides in contractibus emptionis earum rerum, quæ non augent nervum inimicis contra Rempublicam; cadavera illorum sepelienda sunt, aut saltem locus sepulture conveniens non est denegandus.

XXXI.

Privatis inimicis debentur amor, & officia perfecta, & imperfecta, communiaque dilectionis signa. Omnes autem debemus non lædere in bonis animi, corporis, & fortune; hac ratione tenetur homo, in quantum possit, opem ferre aliis, ut hæc bona assequantur.

XXXII.

Simili modo, lædere prohibemur proximum in anima; quoad intellectum, cum imbuendo perversis doctrinis; quoad voluntatem, eam corrumpendo verbis, & exemplis, inter quæ omnibus atrocius, & horrendum erit rebellionis in Principem, vel Magistratum excitatio.

XXXIII.

Huc concernit liberorum educatio, quoties à Parentibus conformis statui negligitur,
aut

aut à Préceptoribus debita institutio omittitur, vel perversa suggeritur; ab his enim pendet, & hominis fœlicitas, & Reipublicę tranquillitas, ac utilitas, cum inde soleant seditiosi illi homines oriri, publicę quietis fractores, ut & alii studiosi Artifices, ac utilissimi cives, honoribus, & muneribus in posterum afficiendi.

XXXIV.

Debet amicitias collere, exemplum aliis præbere, nullum injuriare, atque alterum defendere, eique succurrere, quietem publicam procurare, Magistratus revereri, seditiones, famososque libellos vitare, ac demum singuli obligantur universis ad commune bonum promovendum: & hæc de jure naturali dixisse sufficiat.

EX JURE GENTIUM.

XXXV.

PRETO quorundam judicio asserimus, dari jus merè humanum commune omnibus, saltem moratioribus populis à jure naturali adequatè, & specie distinctum, quod jus Gentium dicitur, habetque vim legis propriè dictæ.

XXXVI.

Ejus descriptio traditur à Justiniano. §. 2. Inst. de J. N. G. & C. per hæc verba: *quod exigentibus necessitatibus humanis, & utilitatibus suadentibus, usu, et moribus omnium Gentium introductum est.* Ex quibus sic valet deffiniri, jus Gentium legale est, conventio tacita, quâ Gentes saltem moratiores obligatione mutua, usu, & moribus aprobata, consociantur in ordine ad ea, quæ ad communem ipsarum felicitatem pertinent.

XXXVII.

Quoad originem ejus attinet duplex considerari potest, causalis nempe, & formalis. Origo causalis, seu causa motiva, & finalis juris Gentium provenit immediatè ex necessitate, & utili-

tate Gentium , post primævam bonorum communionem divisarum , ipsâ naturâ inclinante Gentes ad ineundæ societatis fœdus , quo se melius juvarent.

XXXVIII.

Origo formalis est pactum tacitum ; constituerunt namque jus Gentium inter se omnes, vel multæ Gentes non fortuito , sed quasi ex compacto , non quod convenerint , ut legem scriberent , sed quod utilitas , & necessitas plerumque omnium provocaverit , & obtinuerit consensum.

XXXIX.

Omissis plurimis divisionibus, quæ ab Authoribus traduntur, præplacet illa, quæ jus istud dividit in tres species, ad quas commodè singula referri possunt; ita aut affirmativum est, aut negativum; utriusque objectum erit actus positio, aut denegatio v. g. ut bellum præcedat solemnis denunciatio : ut Legati recipiantur sub lege immunitatis : ne arma bello servitura veneno inficiantur : ne commercia absque rationabili causa prohibeantur.

XL.

Si autem nec actum jubet , nec eum prohibet permissivum erit, quod negativè se habet, vel eum patiens subsistere si bonus , aut

in-

indifferens censetur, ut *sedium occupatio*, *edificatio*, *munitio*, vel si malus impunitatem extrinsecam concedit, ut meretrices tolerando.

XLII.

Hoc ut percipiatur sciendum, finem juris Gentium esse externam populorum utilitatem, tranquillitatem, ac vitam socialem potius, quam internam conscientie directionem, in quo differt à jure naturæ, à quo simul discrepat ratione originis, causæ efficientis, & objecti.

XLII.

Ejus obligatio conscientiam adstringit, cujus violationis Judices sunt ipsæ Gentes, biffariam autem potest cogitari causa violati juris Gentium, scilicet universalis, & particularis; illa qualis v.g. foret inter omnes Gentes Europæas contra Asiaticas de non receptione Legatorum, & hæc vix possibilis.

XLIII.

Particularis autem hujuscemodi judiciorum causa sæpius contingere potest unam inter, & alteram Gentem occasione variorum eventuum, ut fractæ pacis publicæ, violatorum foederum, læsæ securitatis Legatorum, commerciorum, libertatis, finium regundorum, &c.

XLIV.

Negotia hæc non ad aliud quam ad jus
Gen-

Gentium universale , seu commune referenda sunt , juxta cujus sanctiones , & usu recepta populorum placita decidi solent , & debent.

XLV.

Forma horum judiciorum eadem , quæ in praxi percipitur in tractatibus de pace inter Belligerantes; nempe fit Congresus per Legatos, Mandatarios, aut Commisarios, producitur, si quæ est conventio, in Scripturam redacta, allegatur usus, & acquiescentia tacita, & adhibentur Arbitri electi, vel admissi, si Credentialibus Legatorum, aut mandato, quod à suis Principibus habent, non repugnent.

XLVI.

His peractis, Judices deffiniunt juxta equitatem naturalem, & leges Gentium communiter receptas, pariter ac pacta conventa, consensum liberum, simul cum usu unius, & longeva alterius acquiescentia.

XLVII.

Forum Gentibus competens post irritos amicabiles congresus, ac indecisa gravamina, non est aliud quam Martius Campus, & bellum, hoc enim est ultima ratio Regum, & de eo speciatim infra loquemur.

XLVIII.

Quæ de mutabilitate juris Gentium, benefici-

ficio exceptionis uni nationi contra alteram competente, jure retorsionis, interpretatione: que juris dubii solent disputari, cum hæc nimis longam desiderent explicationem, libet ea in certamine relinquere definienda.

XLIX.

Dominium, (ut rectius postea dicenda percipiantur) est *facultas perfectè disponendi de re tanquam suâ, nisi lex obstat*. Ex triplici causâ dominii origo colligi potest, ex universali, particulari, & fundamentali.

L.

Causa universalis est Author naturæ Deus: particularis est aliquis justus titulus: fundamentalis demùm ipsa naturæ humanæ exigentia. De secunda autem hic non disputamus, ea siquidem ad derivativam, potius, quàm originariam acquisitionem spectat, & de eâ latè agitur in Institutionibus.

LI.

Prima originaria dominii acquisitio statim facta post auctum genus humanum, ita ut quisque Dominus efficeretur illius, quod prior occupasset. Ad originariam istam acquisitionem pertinent occupatio, & divisio. Modos derivativos acquirendi, ut innuimus supra, in examen non vocamus.

LII.

LII.

Dominium in genere est jus gubernandi, vel disponendi de re, ut suâ, quale habet Deus in omnem creaturam, Rex in suum Regnum, Dux in suum Ducatum.

LIII.

Aliud est altum, quod habet Princeps in bona privatorum; aliud bassum, quod habent Privati in suis bonis subordinatum tamen juri alto; aliud herile ut Domini in servum, aliud œconomicum, ut mariti in familiam, & uxorem; aliud demum patrum, patris nempe in filium.

LIV.

Jure ergo Gentium divisionem rerum, & Regionum factam fuisse, quidquid alii dicant, non dubitamus; illud autem quaeritur, an mare particulari dominio unius certæ Gentis, cum exclusione aliarum, subesse possit? Cui difficultati, ut respondeamus, asserimus primò mare internum, seu finibus certi territorii undique conclusum, subesse dominio illius Gentis intra cujus ripas stat.

LV.

Idem ad mare externum producere non dubitamus, quin & Oceanum vastum in se spectarum, absolute loquendo, domini, & proprietatis uni soli, vel alteri populo acquirendæ ca-

pacem esse , ita ut reliquæ Gentes ab illius usu excludi possint, pro certo habemus.

LVI.

Multa passim de venatione hic disceptantur, ea tamen ut nimis repetita silentio commendamus ; illud autem prætermittere non arridet, quod scilicet ob solam recreationem , potest Princeps absque consensu Populi , jus venandi sibi reservare , cum hoc ad ejus dignitatem pertineat , nec immerito , gerit enim Reipublicæ curam , onera sustinet , & laborem.

LVII.

His explicitis de summo Imperio nobis agendum , quod idem Publicistis est , ac summa potestas seu Majestas , sicque valet deffiniri : *facultas moralis ab omni superiore independens Civitatem gubernandi , sive actiones Civium dirigendi , ad communem , & publicam salutem.*

LVIII.

Ejus origo est Deus ipse , per quem Reges regnant , & à quo omnis humana potestas derivatur , ita ut non solum ipsa respublica , sed etiam ipsi Reges eam constitutione divina , & non ab ipsa republica habeant.

LIX.

Objectum civilis potestatis in duplici reperitur classe , scilicet primarium , & secundarium,
sub

sub illo comprehenduntur subditi propriè tales, quales sunt cives homagio adstricti, sub secundo continetur locus, seu territorium, quin & alienum pacificè ingredienti Personæ regiae manet dignitas Majestatis quoad honores, præminentiam, & independentiam.

LX.

Ita explicata summa potestas, atque Majestas, in statu Monarchico residet penes eum, qui superiorem in terris non recognoscit, sive Rex, Dux, aut Princeps appelletur.

LXI.

In statu Aristocratico indivisim competit Senatoribus, seu Optimatibus, qui aliquando assumuntur ex solis nobilibus, seu Patitiis, aliquando ex Civibus universis, semper tamen in eum finem, ut illi soli excluso populo negotia reipublicæ disponant.

LXII.

In statu Democratico est penes universum populum, in civitate, seu societate civili, & perfecta congregatum, adeò ut sinè omnium Civium, aut majoris saltèm partis consensu actus Summæ potestatis exerceri nequeant; nisi fortè unus assumatur, qui totius populi nomine regat.

LXIII.

LXIII.

Multa sunt Majestatis jura; ad ea reducuntur primò personæ subditæ, hæ quantumcumque exemptæ, obligantur ad convenientem venerationem summæ potestati exhibendam.

LXIV.

Ad eadem jura refferuntur Regalia, quorum alia sunt majora, seu intrinseca, eo, quod summæ potestati indispensabiliter connectuntur, qualia sunt jus creandi Duces, Marchiones, jus restituendi famam, & natales.

LXV.

Alia minora appellantur, seu regalia extrinseca ut jus creandi Magistratus, jus aggratiandi, seu relaxandi pœnas facinorosis hominibus debitas, jus imponendi collectas, jus territoriale cum omnibus indè sequentibus aliis juribus, &c.

LXVI.

Ad idem jurium Majestaticorum objectum refertur tertio potestas justas pœnas imponendi; potestas judiciaria; potestas belli, & pacis, ac foederum ferendorum, & demum potestas publica legumlativa, de qua infra separatim agemus.

LXVII.

Jura ista diversis modis acquiruntur, scilicet,
elected

electione , successione hereditaria , vel gentilitia , bello , Matrimonio , & alienatione. Electio est pro statu Aristocratico , & Monarchico , ad quos non Reges tantum , sed etiam Optimates possunt , & solent assumi.

LXVIII.

Jus suffragii in ea habet Populus , vel personæ nobiles , Cives nempe Regionis , in qua celebratur electio ; præterquam si populus , vel numerosa nobilitas , vitandæ confusionis gratia , jus suffragii Legatis quibusdam , aut in perpetuum certo hominum ordini relinquere velit , quod omne videmus in Polonia.

LXIX.

Successio duplex est , hereditaria una , altera gentilitia. Hereditaria est , quæ dependet ex arbitrio Regnantis , cui liberum est circa Regni successionem disponere ; gentilitia est , quæ à lege , vel consuetudine certo generi , ac familiæ successionem in Imperio defert.

LXX.

Hæc rursus aut est linealis , quæ secundum ordinem , & prærogativam lineæ ordinatur , ita ut non tam jure repræsentationis , quam transmissionis , regnum quasi jam delatum ex providentia , aut pacto Majorum , transeat de linea primogenita ad secundogenitam , aut non linea-

LXXVIII.
Generaliterque in bello iusto licet ea omnia facere, quæ necessaria sunt, & videantur, Ducibus exercituum, aut Principi expedire ad boni publici defensionem; sed quæritur an Repressaliæ sint licitæ? Tales iudicamus sub certis conditionibus.

LXXIX.
Proxima bello sunt foedera, quæ hic sumuntur etiam pro liga, pacto, seu amicitia, sique possunt definiri: *conventio publica*, à personis summa potestate præditis legitime inita communis utilitatis causa. Eorum origo ab eodem tempore, quo societas Civilis humana coaluit.

LXXX.
Totidem foederum species sunt ac pactorum. Alia enim sunt perpetua, & sine termino inita; alia temporanea certo termino limitata; alia offensiva, quæ ad bellum offensivum & defensiva, quæ ad defensivum ordinantur.

LXXXI.
Si utrumque contrahatur mixta sunt, aut mutui auxilii, quæ etiam vel pura, vel conditionata sunt, vel determinata, ut cum exprimitur quid, & contra quos auxilium præstandum; vel indeterminata, quæ in omnes generaliter casus.

LXXXII.

LXXXIII.

Materia fœderum solæ sunt res honestæ, & licitæ, quales sunt pax publica, vera religio, Matrimonia, successio, commertia, auxilia, bellum, iuditiæ, aliave negotia reipublicæ commodum concernentia.

LXXXIV.

Fœdera, quibus pax publica sancitur, aut quibus se plures Principes, vel respublicæ mutua obligatione devinciunt sanctè sunt facienda sine technis, amphibologiis, & equivocatione.

LXXXV.

Sicut sanctè Facienda, ita etiam sunt custodienda, fides enim vel maximè Regibus tenenda, qui ea sola, nullo autem alio metu constringi possunt, alios quippe lex, aut pœna coercet, Principes solus pudor, aut fides.

LXXXVI.

An autem liceat cum infidelibus fœdera inire maximè controvertitur, pro cuius resolutione tres casus debent separari, primus cum fœdus contrahitur in ordine ad res adiaphoras; secundus cum ordinatur ad alium infidelem bello coercendum; hi duo extra omnem controversiam sunt.

E

LXXXVII.

LXXXVII.

Tertius difficilliorque est, cum finis ejus est, alium fidelem oppugnare, hocque illicitum ex natura sua necuit illicò reputari, sed tantum per accidens, inde in quamplurimis casibus licebit ita cum infidelibus fœderari.

LXXXVIII.

Bellum, & fœdera sequitur pax, eaque definitur: *amicitię restauratio inter eos, qui hostes invicem ereant*. Ea relativè ad bellum considerata est juris Gentium, quod etiam locum habet in Tregua, seu Armistitio.

LXXXIX.

Jus contrahendę pacis est Majestaticum, residetque generalitèr jure proprio penès summos Imperantes, qui possunt pacem sancire per se ipsos, sive per alios.

XC.

Objectum pacis in genere sunt capita, seu articuli à paciscentibus utrinquè conventi, subscripti, ac subsignati; in specie vero sunt articuli concernentes *amnistiam*, vi cujus promittitur perpetua oblivio omnium, quę durante bello commissa sunt, hostilitatum, & injuriarum.

XCI.

Item ii, qui ad restitutionem personarum, rerum, jurium, dignitatum, & bonorum du-
ran-

27

rante bello occupatorum diriguntur ; demum-
que proponuntur articuli de satisfaccione , &
compensatione , pro impensis , damnisque bel-
licis.

XCII.

Effectus pacificationis legitimè sancitè est
obligatio servandi articulos pacificationis trac-
tatu conclusos , ritè acceptatos , aut ratificatos.

XCIII.

Utuntur Principes ad hæc omnia stabilienda
ministerio Legatorum , unde jure meritò de ipsis
nobis incumbit hic pertractare. Legatus , descri-
bi potest , *Minister publicus à summa potestate ad
aliam similem , vel dignitatem inferiorem , summa
tamen imperio pollentem destinatus , ut negotium sibi
demandatum nomine sui principalis expediat.*

XCIV.

Diversa est Legatorum indoles , uni sunt
primi ordinis , qui charactere repræsentatio sum-
mæ potestatis , aqua miruntur fulgent ; alii sunt
secundi ordinis , qui charactere repræsentatio
destituti , juris quidem potestate pares sunt prio-
ribus , specie tamen dignitatis quoad præce-
dentiam , honores , & ceremonias distinguuntur.
Illos *Embajadores* , hos *Embiados* vulgo appella-
mus.

LCV.

XCV.

Alii sunt *ordinarii*, qui summæ potestatis negotia communiter evenientia in Aula externa tractant; alii *extraordinarii*, qui extra ordinem, ad negotium aliquod tractandum, vel quidpiam nunciandum mittuntur; alii *simplices*, alii Plenipotenciarum nominantur, quorum omnium explicatio per se nota est.

XCVI.

Horum omnium admissio, & securitas à jure Gentium profluit, cum mutuam inter Gentes societatem, & amicitiam, cujus intuitu Gentium jus invaluit, nihil aut securius pariat, aut firmitus roborer, & conservet, quam mutuum per Legatos commercium.

XCVII.

Obligatio Legatorum, quam habent ex officio suo, est primò, ut Domini, à quo mittuntur, authoritatem omnimodò conservent, quod fieri potest, si incessu, sessione, sermone cum Principe, ad quem missi sunt, ejusque Ministris habendo, ita sint erga alios humani, & urbani, ut honor, & præeminentia sui Domini in omnibus conservetur.

XCVIII.

Secundo obligatur Legatus nulli in loco suæ legationis quidpiam de sua commissione

referre, quam Principi, & ejus ad hoc deputatis Ministris, ut & nulli alteri, quam suo Principi, aut cui, ille substituerit, aliquid de sua functione scribere permittitur; ita exigente fidelitate ejus, cujus fidei especialitè electæ hæc committuntur.

XCIX.

Tertiò Legatus in id unicè intentus esse debet, ut negotium sibi commissum ad integram sui Principis satisfactionem, usquè ad finem prosequatur, & absolvat. Demùm Legatione finita tenetur de eventu Dominum certiorè reddere, ejusque uberiores dispositionem expectare, si opus sit, aut reverti pro reddenda officii sui ratione.

C.

Sicut Principis personam Legati induunt, ita & honoribus fruuntur, ac privilegiis, quorum primum stat in ipsorum receptione, sine enim justa, ac rationabili causa ab eo, ad quem sunt missi, repudiari nequeunt, utpotè quorum usus inductus est ob communem populorum necessitatem, & utilitatem.

CI.

Secundo ea potiuntur prærogativa, ut factum Legati sit quoque Principis, vel Reipublicæ cum mittentis, si tamen intra terminos legationis persistat, & in hunc finem requiruntur

litteræ credentiales , præter quas in scriptis debet habere mandatum speciale , si negotium aliquod speciali commissione sibi præscriptum esse asseveret.

CII.

Tertio loco venit privilegium securitatis Legato debitæ , quam tacitè promittit ille , qui cum in tali charactere , visis ejus credentialibus suscipit , quæque se extendit ad Domesticos , qui cum committantur.

CIII.

An autem in solo territorio Principis , ad quem mittuntur , an in intermediis etiam immunitas Legatorum sit servanda , anceps quæstio est , quam resolvimus asserendo , Legatos transeuntes venia petita debere esse immunes contra omnem pravam invasionem , seu detentionem.

CIV.

Quo in loco Legati sint conveniendi , pro materiæ complemento , videamus , & primò Legatus in causis civilibus personalibus in loco legationis conveniri nequit. Secundò in causis civilibus realibus Legatus in loco legationis potest conveniri de rebus immobilibus ibidem sitis.

CV.

CV.

Tertio: in causis criminalibus Legatus, si contra officium hominis delinquit, delictum commune perpetrando, ab alio puniri nequit quam asuomet: Principe, si autem Legatus extraordinarium, ac speciale crimen admissit, quod officio, & obligationi ejus adversetur, v. g. si rebellionem excitet, hoc casu securitate publica se ipsum tueri nequit.

EX JURE CIVILI.

UCUSQUE explicuimus leges, & jura omnibus communia, præter hæc autem quisque populus suis legibus vivit, quod in specie jus civile appellatur. Hoc jus, ut ex Pandeëtis patet, difficiles continet tractatus, ex quibus nos seligimus defensandos, quos Vin- nius in suis Selectis adducit, quæstionum ergò indicem apponimus, sententias juxta ejus men- tem in præfato opere sustinendas.

L I B E R I.

CVI.

An sine exceptione quidquid contra legem sit, sit ipso jure nullum?

CVII.

Leges interpretari sit nè solius Principis, an verò & quo casu etiam privatorum?

CVIII.

CVIII.

Utrum dare bonorum possessionem, jubere cavere prætoria stipulatione, in possessionem mittere, mixto imperio, an jurisdictioni adscribenda?

CIX.

An prorogatio jurisdictionis de loco ad locum, & de tempore ad tempus, ex ratione juris nostri defendi queat?

CX.

In jus vocatio an sit pars iudicii propriè dicti?

CXI.

An pactum unius ex correis debendi aut credendi alteri prosit aut noceat?

CXII.

Si unius debeti plura sint chirographa apud creditorem, an unius redditione censeatur obligatio remissa?

CXIII.

An de controversiis ex testamento ortis recte transigatur non inspectis testamenti verbis? & quid hic statuendum de pactione gratuita?

CXIV.

An vulgaris distinctio procuratoris univer-

forum bonorum in simplicem & cum libera ex
ratione juris nostri defendi possit?

CXV.

An recte interpretes statuant, restitutionem
in integrum esse remedium extraordinarium, &
duplex hic intervenire iudicium, rescindens &
rescissorium?

CXVI.

Quale sit beneficium restitutionis in in-
tegrum, reale an personale: & an fidejussoribus
quoque profut?

CXVII.

An dolus dans causam contractui bonæ fidei,
cum reddat ipso jure nullum?

CXVIII.

An minori 25. annis Doctori Juris, si cap-
tus sit, concedenda in integrum restitutio?

CXIX.

An si institutus beneficio ætatis contra adi-
tionem hereditatis restitutus sit, convalescat
substitutio?

CXX.

An *auth. Sacramenta puberum. C. si adv. vend.*
pertineat tam ad contractus invalidos, quàm ad
validos; ipso jure?

CXXI.

CXXI.

Utrum unum tantum , an duo sint genera arbitrorum similitudinem judicum habentium ?

CXXII.

An litis contestatio aliter , quàm negative ex parte rei fieri possit ?

CXXIII.

An in controversiis de possessione aut rei proprietate solus locus rei sitæ sit forum competens , an verò & locus domicilii rei ?

CXXIV.

An querela inofficiosi testamenti sit species petitionis hereditatis ?

CXXV.

An in querela inofficiosi locus sit edicto successorio ?

CXXVI.

An liberi justè exheredati connumerentur in computatione legitimæ , seu an cæteris partem faciant ?

CXXVII.

Legitima sitne bonorum quota , an hereditatis ? & an recipiat ullum gravamen ?

CXXVIII.

CXXVIII.

An ei, qui non possidet, actio aliquā jure prōdita sit, qua consequatur impensas in rem alienam factas?

CXXIX.

An bonæ fidei possessor fructus omnes, tam naturales, quàm industriales percipiendo suos faciat?

CXXX.

An bonæ fidei possessor fructus omnes, quos percēpit, domino rem suam vindicanti restituere teneatur?

CXXXI.

An ex iis causis, ex quibus dominium citra traditionem potestate juris transfertur, etiam ante traditionem Publiciana experiri liceat?

CXXXII.

Ufusfructus sitne dividuus, an individuus?

CXXXIII.

An testator possit fructuario remittere cautionis fructuariæ partem, quæ est de re finitō usufructu restituenda?

CXXXIV.

An in argumento de servitutibus prædiorum

rum sola ædificia ad usum urbanum comparata, urbanorum prædiorum numero habenda?

CXXXV.

An in præscriptione servitutum semper opus sit titulo?

CXXXVI.

An quæ servitutes prædiorum pignori dari possint?

CXXXVII.

An is, in cuius ædibus incendium ortum est, teneatur lege Aquilia ad resarciendum damnum vicinis inde allatum; & an inquilinus ex locato locatori?

CXXXIX.

An actiones finium regundorum, familiæ erciscundæ, communi dividundo, 30. annorum præscriptione tollantur? & an longi temporis præscriptio 10. vel 20. annorum hic procedat bonæ fidei possessori?

CXL.

Quomodo inter fratres, instituto familiæ erciscundæ iudicio, dividenda hereditas?

CXLI.

An ad res dividendas etiam actione pro socio agi possit, nimirum inter eos, quorum res communis est ex causa societatis?

CXLII.

An actio negotiorum gestorum electivè concurrat cum actione communi dividundo, aut familiæ erciscundæ?

CXLIII.

An in iudicio familiæ erciscundæ condemnatio, & absolutio facienda in personis omnium?

CXLIV.

Ad quodnam tempus referenda sit rei debite æstimatio, si ea creverit, aut decreverit?

CXLV.

An si convenerit, ut pecuniâ, quam mihi ex alia causa debes, crediti nomine retineas, mutua fiat?

CXLVI.

An debitor exceptionem pecuniæ non numeratæ post biennium opponere possit, onus probandi in se suscipiens?

CXLVII.

An iuramentum iudiciale recusari possit delatum ab actore, qui nihil probavit?

CXLVIII.

An iuramentum necessarium sive supplementarium iudex deferre ex officio teneatur? & an

39
remitti, vel referri, aut recusari possit?

CXLIX.

Quando, & quibus in causis à iudice deferri possit, aut debeat iuramentum necessarium, seu suppletorium?

CL.

An iudex possit ab initio modum statuere iurijurando in litem: & an ex causa possit id non sequi, vel à principio non deferre?

CLI.

An ex omnibus contractibus innominatis duplex actio competat, præscriptis verbis, & condictio ob causam dati?

CLII.

An etiam ejus, quod errore juris indebitum solutum est, repetitio detur?

CLIII.

An mulier ex quavis causa etiam extra iudicium efficaciter renuntiet Senatusconsulto Vellejano?

CLIV.

An etiam, quod natura debetur, in compensationem veniat?

CLV.

An reus compensationem ex causa non liqui-

quida per modum exceptionis initio litis opponens, audiendus sit?

CLVI.

An depositarius propter impensas necessarias retinere depositum possit?

CLVII.

An præter dolum, etiam culpam, & quam culpam præstet procurator, seu mandatarius?

CLVIII.

An pactum de inæqualibus lucri, & damni partibus inter socios valeat, ubi æqualis est operæ & pecuniæ collatio?

CLIX.

An uno pecuniam, altero operam conferente, pecunia communis fiat, & cuius periculo sit?

CLX.

An in emptorem hereditatis transeat jus accrescendi?

CLXI.

An beneficium *l. 2. C. de resc. vend.* competat venditori non ignorantem valorem rei venditæ?

CLXII.

An locus sit beneficio *l. 2. C. de resc. vend.* in transactione?

L I B E R . II.

CLXIII.

Si conductor casus fortuitos in se suscepit,
an id quoque ad casus insolitos pertineat ?

CLXIV.

An emphyteuta donatione , vel permutatione
alienare possit emphyteusim inconsulto domino ?

CLXV.

An dominus fundi emphyteutici post elap-
sum tempus canonem recipiens , videatur renun-
tiasse caducitati ?

CLXVI.

An is , qui pecuniam credidit ad navem
armandam , vel reficiendam , tacitum pignus ha-
beat ?

CLXVII.

An hypotheca constituta in rebus per bene-
ficium *l. 2. C. de resc. vend. advocatis* , extin-
guatur ?

CLXVIII.

An juri offerendi debiti , luendique pignoris
prescribatur longissimo tempore , seu 30. aut
40. annis ?

CLXIX.

An & quando evictioni sit locus in hereditate, vel actione vendita, & donatione vel legato?

CLXX.

An & quatenus mora debitoris noceat fidejussori?

CLXXI.

An solæ quaestiones facti sint objectum probationis?

CLXXII.

An factum negantis, quatenus negat, ulla sit per rerum naturam probatio?

CLXXIII.

An quævis filia à quibusvis parentibus dotandæ: & ex professo, an pater cogatur dotem dare filia locupleti?

CLXXIV.

An promissio donationis causa facta inter virum, & uxorem morte promittentis confirmetur, etiamsi traditio secuta non sit?

CLXXV.

An cum testator prohibuit inventarii confectionem, etiam necessitas reddendarum rationum tutori, vel curatori remissa intelligatur?

CLXXVI.

CLXXVI.

Utrum imperfecta parentum inter liberos dispositio valeat jure testamenti, an verò tantum ut voluntas intestati?

CLXXVII.

An verbis nuncupata parentum dispositio inter liberos ex privilegio valeat?

CLXXVIII.

An testamentum juxta statuta, aut mores alicujus loci factum, etiam vim habeat extra locum, ubi major requiritur ordinationis solemnitas?

CLXXIX.

An liberis suis, heredibus preteritis à patre, totum testamentum sit ipso jure nullum etiam hodie post *Novell. 115. c. 3.*

CLXXX.

Utrum si exheredatio facta sit sine elogio, testamentum ex *Nov. 115.* nullum sit, an jure adhuc subsistat, & ad illud rescindendum querela sit opus?

CLXXXI.

An jus accrescendi in hereditatibus cum aliquo effectu à testatore prohiberi queat?

CLXXXII.

Quando conditio substitutionis vulgaris filio suo

fuo heredi à patre facta extitisse intelligatur, ut substituto fiat locus. Et an jus fuitatis per hujusmodi substitutionem tollatur?

CLXXXIII.

An quemadmodum sub expressa substitutione vulgari facta filio impuberi continetur & pupillaris; ita ex converso sub expressa pupillari etiam contineatur vulgaris?

CLXXXIV.

Rei alienæ legatum quando valeat? & quid juris, si quis legaverit rem, quam cum alio communem habet?

CLXXXV.

An unquam error in nomine legatarii rei-ve legatæ, aut falsa demonstratio vitiet legatum?

CLXXXVI.

An heres ob omissam inventarii confectio-nem amittat quartam, quam vulgo nunc Trebellianicam appellant? & an ex eadem causa amittat legitimam?

CLXXXVII.

Filius hæreditatem restituere rogatus quo
jure

45

jure duplici deductione utatur? & quid hic usu
receptum.

CLXXXVIII.

An justa sit causa revocandæ donationis,
si donator post factam donationem liberos sus-
ceperit?

CLXXXIX.

An per querelam inofficiosa donationis re-
vocetur tota donatio?

CLXL.

An pro mortis causa donatione haberi de-
beat, si donator mortis mentione facta adjece-
rit clausulam, se nullo modo revocaturum do-
nationem?

CLXLI.

An dissensio in causis dandi & accipiendi
impediat dominii translationem?

CLXLII.

Possitne dari plena possessionis definitio,
quæ species omnes complectatur: & quænam
sint istæ species?

CLXLIII.

An in eo quod interest æstimando etiam
lucris ratio habeatur?

CLXLIV.

Num in taxatione ejus, quod interest, id

omne, quod actor consequi potuit nec consecutus est æstimeretur?

CLXLV.

An interdictum seu iudicium possessorium recte cumuletur cum petitorio seu rei vindicatione?

CLXLVI.

Exceptio divisionis quando proponenda?

CLXLVII.

An fidejussor ad certum tempus acceptus, eo tempore elapso, obligatus maneat, & quomodo?

CLXLVIII.

An prorogatio termini solutionis liberet fidejussorem?

EX JURE POLITICO.

CLXLIX.

UPRA scriptæ Theses jus civile Romanorum concernunt, non autem staret benè constituta Republica, nisi communis felicitas, stabiliretur peculiaribus legibus, juxta uniuscujusque Nationis indolem, & mores latis, prout Politia in unaquaque exigere videatur, ad optimum Civitatis procurandum.

CC.

Jus itaque politicum nihil aliud est, quam æquitas constituta in iis, qui sunt ejusdem Civitatis.

CCI.

Hoc proinde multiplex est, & varium prout sunt Civitates, à quibus cognomen sumit, semper tamen in eum finem collimat, ut benè, & beatè homines vivant in communi rerum, ac vitæ societate.

CCII.

Eadem ergo est felicitas singulorum Civium, atque ipsius Civitatis, undè omnium optima est
ref-

Reipublica , in qua unusquisque optimè agit, beate vivit, & Principis Supremi Legislatoris scopus est subditorum felicitas per aptas functiones procuranda ; & hæc est finalis Politicæ causa.

CCIII.

Causa efficiens , seu origo est indigentia vitæ socialis , ad quam natura inclinat, quin societas ista stare possit absquè aliqua disciplina, quæ multitudinis bonum procuret , & regat.

CCIV.

Materia ejus sunt res, quæ communes esse possunt , ipsæque personæ : de omnibus rebus, divinis , humanis , sacris, de legibus , officiis, artibus, Civitatibus, Magistratibus , artificibus, &c. Politia disponit , ut congruens sit horum omnium administratio ad benè , beateque vivendum.

CCV.

Forma Politicæ est ipsa gubernandi ratio , quæ in nullo alio sita est, quam in jure, & legibus, quibus quæque Civitas regitur.

CCVI.

Quænam autem Politia omnium optima censeatur, disputant multi ; nos talem esse judicamus Monarchiam , & in ea illam, quæ successione obtinetur, ut potiore, electivæ preferimus.

CCVII.

CCVII.

Regia igitur authoritas , præ aliis eminet ,
cujus prerogativa ad duo capita potest potis-
simum refferri , authoritatem nempe , cui debetur
obsequium , & Majestatem , cui cultus , & ob-
servantia.

CCVIII.

Authoritas nihil aliud sonat , quam jurissi-
dictio , summum jus , & altissima in rempublicam
potestas.

CCIX.

Quæ ad summam potestatem spectant , supra
explicuimus , inter quæ facultas legumlativa maxi-
mè ellucet , Regis itaque est leges ferre , & iis
subditorum felicitati , & omnium communi saluti
providere , prout flagitent tempora , exigant
necessitates , & suadeat Politia , hæc omnia dic-
tans.

CCX.

Quam autem vim leges istæ habeant , &
quousquè se extendat potestas legislativa hu-
mana , statim proponimus juxta sacrorum Cano-
num , & Jurisconsultorum placita definiendum.

EX JURE CANONICO.

CCXI.

UPREMUS naturæ Author hominem adeò miseriis repletum, & undique indigentem creavit, ut ipse sibi nèc in minimis sufficiens societatem appeteret, & in eam homines redacti ex hoc fonte manavit potestas publica legislativa, quam dari inter homines asserimus.

CCXII.

Ea est naturæ, & evangelicæ libertati conformis, quidquid ut eam destruant dicant Hæretici, loquimurque de Politica potestate ad bonum commune tendente, à qua fluit constitutio, sive lex specialitèr dicta, prout est jus à Principe manans.

CCXIII.

Lex ita accepta valet sic definiri ex Can. 2. D. 4. *ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo qui curam communitatis habet promulgata, hac notione supposita ejus condendæ facultatem soli Principi reservatam non dubitamus.*

CCXIV.

Illud autem acriter controversitur, & maxime de lege ecclesiastica dubitatur, an ea, ut

obliget requirat tantum promulgationem in Curia Romana factam ad Valvas Basilicæ Apostolorum, an etiam in singulis Provinciis? Posterius nobis cum clarissimis Doctoribus arridet, ut conformius Sacris Canonibus, & utriusque juris dispositioni.

CCXV.

Circa obligationem legis, & ejus materiam multa solent disputari, nos rem paucis complectentes, legem civilem in conscientia obligare Subditos asserimus, quin & ecclesiasticam ad actus purè internos directò præcipiendos posse, & de facto se extendi.

CCXVI.

Explicatis natura, essentia, & obligatione legis, unicum superest, qui teneantur iisdem; pluribusque omittis in disputationem tantum proponimus, ipsum Principem supremum Legislatorem suis legibus non teneri, nisi ad summum ex decencia quadam.

CCXVII.

Non levis autem disputatio est, an Clerici teneantur legibus, quæ eorum statum non decent, & eos his legibus directè subjici, ut verius judicamus, quia sunt, quantumvis exempti, Cives, & membra Reipublicæ, cujus caput, & Governator est Rex, cujus proinde legibus, & functionibus subesse debent.

EX JURE HISPANICO.

CCXVIII.

SSERTIONES superiores potestatem legumlativam, legemquæ in genere deffiniunt, nunc autem aliz quæ leges nostri Regni in particulari discutiendæ sunt, ex earum visceribus conclusionem inferendo, pro viribus defendendam.

CCXIX.

In primis se offert discutienda Regia Pragmatica taxæ panis anni 1558. quæ est lex 1. tit. 25. lib. 5. Nov. Recop., & juxta earum mentem asserimus, has, & similes Sanctiones in omnibus etiã sterilibus locis, ubi non seminatur, nec metitur obligare, ita ut peccent supra taxam vendentes, & ad restitutionem teneantur.

CCXX.

In eadem sterilitatis materia quæritur, quanam ratione utendum sit ad remittendam Coloniis sterilitatis causâ pensionem? Variè ut resolvant, oppinantur Authores ex plurimis Romani juris decisionibus, sed iis omnibus neglectis,

om-

omnem controversiam dirimit Regia *lex* 22.
tit. 8. part. 5. cujus decisionem sustinemus.

CCXXI.

Circa Monetam plures passim occurrunt dubitationes, ea tamèn semper debet publicè cudi, & juxtà formam à Rege præscriptam; quo supposito, non dubitamus quin debitor pecuniæ, vel in ea condemnatus possit illam offerre in minutissima moneta publica, tamèn & à Rege probata, licèt ad hoc consultò eam quæsierit, ex *leg. 6. tit. 14. lib. 6. Nov. Collect. Reg.*

CCXXII.

Cum possit Princeps tributa imponere, necessitate benignum ejus animum ad hoc cogente, rectissima videtur dispositio *leg. 32. tit. 1. leg. 1. tit. 7. part. 3. leg. 5. tit. 1. part. 6.* ex quibus fluit, in novi tributi impositione, standum esse assertioni Principis dicentis egere tributis, quo audito nulla alia via licet subditis necessitatem examinare.

CCXXIII.

Pro coronide superest explicandum, quid iudex in tanta legum confusa varietate sequi debeat, quamquè auctoritatem habeat in nostris Regnis jus civile Romanorum. Et primò generaliter loquendo, certum est eum, qui pro se allegat legem aliquam inclusam aliqua regali

compilatione juris Patrii probare suam intentionem, quoad usum talis legis, undè adversæ parti excipienti legem esse abrogatam, incumbit ejus probatio.

CCXXIV.

Hæc ut meliùs percipiantur, sciendum est, multiplices nostri juris esse fontes; primus est Forum judicum, seù *Fuero Juzgo* à Chindasvindo Godorum tempore factum, in quo horum Regum leges continentur, quas deindè confirmavit Ildefonsus III. cognomento Magnus, & post eum Ildefonsus V. .

CCXXV.

Secundus fons est vetus Castellæ Forum jussu Regis Ildefonsi factum, & ita appellatum ad distinctionem ejus, quod communiter *Fuero Real* dicitur ordinatum ab Ildefonso cognomento Sapiens.

CCXXVI.

Tertius utilior quidè, & uberior fons sunt septem Partitæ, quas, ut in earum præfatione legitur, ordinare jussit Sanctus Rex Ferdinandus, & demùm composuit Sapiens Rex Ildefonsus ejus filius, vimquè obligandi obtinuerunt post Regiam Ildefonsi secundi promulgationem, ut constat ex leg. 3. tit. 5. lib. 2. Nov. Recop.

CCXXVII.

CCXXVII.

Post has leges conditus fuit jussu Ferdinandi, & Elisabet epilogus legum, & Regalium Castellæ ordinationum; leges etiam Tauri editæ fuerunt à Joanna Regina.

CCXXVIII.

Harum omnium legum nova demùm recopilatio facta jussu Philippi II. juxtà quam deinceps judicaretur, servato quoad leges Partitarum, & Fori, quod *in leg. 1. Tauri* statuitur; aliæ deinceps recopilationes novæ factæ sunt à Regibus Philippo IV. & V. quæ postrema novissima appellatur.

CCXXIX.

His præjactis, Judices juramento ligantur ad servandas leges clausas in istis Regalibus Collectionibus, quas aliæ posteriores leges, aut consuetudines non abrogarunt, *ex leg. 1. tit. 7. lib. 1. del Fuero Real, & ex leg. 6. tit. 4. Part. 3.*

CCXXX.

Ex his concludimus neque aliæ leges, quàm Hispanicæ debent in causis tam civilibus, quam criminalibus allegari, nequè secundum alias Judicibus licet judicare, hæ enim sunt à legitimis Legislatoribus nostris scilicet Regibus promulgatæ, atquè ideò leges ab exteris latæ vim non habent, sicut nec illæ, quæ à nostris Regibus latæ, per posteriores fuerunt abolitæ.

CCXXXI.

Quo ad jus Romanum attinet, constat illud jam olim fuisse abrogatum á nostris Regibus, adeò què nullam vim in nostris tribunalibus habet, hoc sequenti distinctione explicamus, quoad præcepta nempe merè civilia, quoad ea namquè, quæ jus naturale, vel gentium concernunt, nulla dubitatio est.

CCXXXII.

Præcepta itaque merè civilia, si sint nostro Hispano jure confirmata, tunc sunt sequenda, quia hæc confirmatio illa efficit nostræ Hispaniæ propia; si sunt abrogata, tunc nullam vim obtinent, utpotè per posteriores legitimique Legislatoris leges ablata.

CCXXXIII.

Aut demùm nequè sunt expressè abrogata, nec expressè confirmata, sed prætermissa, & in alium præterita, & tunc non sunt sequenda ut leges, ubi enim istæ deficiunt ad proprium Legislatorem nobis est recurrendum.

FINIS.